

afgiftekantoor
2200 Herentals 1
P 409301
Wettelijk Depot B.D.54.073

België - Belgique
PB
2200 Herentals 1
BC 9428

maandelijks clubtijdschrift

177

april & mei 2020

verantwoordelijke uitgever
Postbus 105 – 2200 Herentals

Numismatica Herentals EGMP
redactie : Rudy Dillen

Bestuur

Rudy Dillen	voorzitter - secretaris - redacteur 0471-329179 rudy.dillen@telenet.be
Marc De Quint	penningmeester - schatbewaarder 0474-448096 marcdequint@gmail.com
Koen De Pooter	veilingmeester - waardebepalingen 0473-556266 koen.de.pooter@telenet.be
Frank Lippens	webmaster - archivaris - bibliothecaris 0475-552400 frank.lippens1@skynet.be

adres	Numismatica – Postbus 105 – 2200 Herentals
rekeningnummer	BE43 0014 2061 3601 GEBABEBB
lidgeld-2020 14 €	lidmaatschap Numismatica Herentals EGMP (20 € voor leden in het buitenland)
10 €	lokaal lidmaatschap Numismatica Herentals enkel voor leden van andere EGMP-afdelingen (12 € voor leden in het buitenland)
1 €	éénmalig daglidmaatschap voor nieuwe bezoekers
gratis toegang	voor -18 jaar, vergezeld van een volwassen lid
aangesloten bij	Europees Genootschap Munt- en Penningkunde
website	www.numismatica-herentals.be

maandelijke clubactiviteit 2e zondag van de maand, 8.30-12u
Parochiezaal St-Antonius - Kapucijnenstraat 7, 2200 Herentals

april NIET **zondag 10 mei 2020 (o.v.)** 14 juni - juli NIET

cover: zegel nr. 183 uit het werk van Raf Van Laere '**Loden zegels & verzegelingen**': een scharnierzegel met centrale vergrendeling van de stad Turnhout, 17e-18e eeuw (Ø 26 mm). De voorzijde, grotendeels uitgebroken, toont het wapenschild van de Heerlijkheid Turnhout, alles omsloten door een cirkel, legende: (TUR)N(HOUT). Op de keerzijde een staande Sint-Petrus, met gordel en aureool, houdt een sleutel in beide handen, legende: **SINT . PEE(TER)**. (zie artikel)

Tentoonstelling

CLUBNIEUWS

Tijdens WOII kwam het voortbestaan van de Belgische monarchie ernstig in gevaar: koning Leopold III wilde zich *overgeven* aan de Duitsers en raakte in conflict met de Belgische regering die wilde doorvechten. Dit leidde tot een politiek conflict die bekend staat als de 'Koningskwestie', hierop werd prins Karel benoemd als Regent van het Koninkrijk België. Nicole Vanherck toont in onze kast de 'Muntslag onder het Regentschap van prins Karel'.

Nieuw stedelijk subsidiereglement!

Sinds in Herentals de nieuwe bewindsploeg aan de slag is zijn er heel wat zaken veranderd en aangepast. Om het verenigingsleven beter in kaart te brengen zijn er in het subsidiereglement nieuwe criteria van toepassing waar een vereniging als het onze aan moet voldoen, zoals o.a.:

- ledenlijsten: naast naam en adres, moeten tevens geslacht en geboortjaar doorgegeven worden
- een aantal van de actieve leden moet houder zijn van een EHBO-attest: bvb. dokter, verpleger, leraar LO, kinesist, EHBO-cursus gevolgd, ...
- een aantal actieve leden moet houder zijn van een diploma of bekwaamheidsbewijs in het specifieke verenigingsveld: bvb. professor numismatiek, een met succes gevolgde cursus in de numismatiek, ...

Om onze lijsten te vervolledigen en in regel te blijven voor de jaarlijkse cultuursubsidie, vernemen we van **al onze leden** graag: **1.** geboortjaar, en of ze houder zijn van **2.** EHBO-attest en/of **3.** numismatisch bekwaamheidsgetuigschrift. Graag melden aan onze bestuurstafel, of via een mailtje naar: rudy.dillen@telenet.be. **Alvast dank voor uw begrip en uw medewerking!** **Belangrijk:** voortaan wordt, aan houders van een vrijetijdspas, 50% korting toegestaan op het lidgeld! Komt u in aanmerking, gelieve dit te melden aub!

Op 26 januari 2020 overleed op 89-jarige leeftijd **Corneel Van Leemput** (Mechelen). Corneel was een gewaardeerd numismaat en geroemd om zijn kennis in middeleeuwse Mechelse muntslag. Hij was stichtend lid van de nu opgedoekte EGMP-afdeling Mechelen waar hij jarenlang de rol van secretaris opnam. Corneel was lid van onze vereniging van bij oprichting in 2004 en steeds een graag geziene bezoeker. Een fijn mens en een *connoisseur* is heengegaan! Het bestuur van Numismatica Herentals EGMP biedt de familie haar welgemeend medeleven aan!

Eindactiviteiten

zondag 10 mei 2020

- 11.15u **Trekking van de jeugdombola** gratis lootje voor -18 jaar
munt + biljet + muntenset altijd-prijs!
- 11.20u **Bekendmaking winnaar muntenpuzzel** strookjes vóór 11u!
* zilveren crown, Troonsbestijging George VI - Engeland 1937
- 11.25 **Aanwezigheidstombola** gratis voor alle aangesloten leden

zilveren 50 frank, Leopold III - België 1940

* zilveren 10 markkaa, Xe E.K. Atletiek Helsinki - Finland 1971

zilveren 250 frank, 20 jaar Koning Boudewijn Stichting 1996

* zilveren 100 leva, Boris III - Bulgarije 1937

- 11.30u **Trekking lootjestombola** 1 € = 1 lootje 5 € = 6 lootjes

* gouden 20 frank, Leopold II - België 1882

* zilveren 10 bolivares, 100j Simon Bolivar - Venezuela 1973

zilveren 5 frank, Leopold II - België 1870

* zilveren 25 kronen, Haakan VII & Olav V - Noorwegen 1970

zilveren dollar, Senaatstroon - Canada 1977

zilveren crown, Zilver Jubileum Eliz. II - Eiland Man 1977

zilveren dollar, 300 jaar 'Griffon' - Canada 1979

zilveren 500 frank, Europees Voorzitterschap - België 2001

met telkens een lekkere fles Solatio Rouge, Pays d'Oc - Frankrijk, 2018

- 11.35u **Start van de clubveiling** tijdig biednummer afhalen!

Naam	
Postnummer	woonplaats

Opdracht:

Breng de overeenkomstige letter bij het goede antwoord over in onderstaande tabel en bekom also het te zoeken woord!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Schiftingsvraag:

Hoeveel strookjes met het goede antwoord zullen er in onze rode puzzelbox zitten?

--	--

Om deel te nemen aan deze muntenpuzzel volstaat het deze strook duidelijk ingevuld, tijdens de clubactiviteit van 10 mei, vóór 11u, te deponeren in de rode puzzelbox op onze bestuurstafel.

PS. Er zullen tevens invulstrookjes klaarliggen op onze tafel. **Succes!!**

Dit is de kleinste munt ter wereld:

Zwitserland slaat Einstein-kwartje, zo klein dat je er een vergrootglas bij krijgt! De Zwitserse Munt slaat jaarlijks

een aantal herdenkingsmunten en dit jaar heeft de instelling ervoor gekozen om

een piepklein muntje te maken met daarop de beeltenis van Albert Einstein. Zwitserland is er maar wat trots op dat de geniale fysicus van 1895 tot 1914 in het land woonde. Als eerbetoon aan de Nobelprijswinnaar heeft de Zwitserse Munt ervoor gekozen om een kwartje te slaan dat naar eigen zeggen het kleinste gouden muntje ter wereld is: het kwartje heeft een diameter van slechts 2,96 mm.

Vergrootglas Het muntje is zo onooglijk klein dat kopers er een vergrootglas bij krijgen om de beeltenis van Einstein, die zijn tong uitsteekt, te kunnen zien. Het muntje zit samen met het vergrootglas en een lampje verpakt in een grote zwarte doos.

Filatis 2

Postzegelhandel De Beul

Alles voor verzamelaars van postzegels, postkaarten,
bankbiljetten, munten en euromunten.

www.FILATIS2.com

gespecialiseerde website voor euromunten

Sint-Katelijnevest 38
2000 Antwerpen - België

T: +32 (3) 226 40 68
E: debeul@evonet.be

Open: ma tot za van 10u tot 17u30 doorlopend

MAUQUOY®

since 1875

Industrieweg 12
B - 2280 Grobbendonk
Belgium
www.mauquoy.com
+32 (0)14 50 79 10
medal@mauquoy.com

Pijpzegels of pijploden komen minder vaak voor dan scharnierzegels. De meeste pijpzegels zijn vervaardigd uit een hol buisje, een cilinder of een pijpje uit lood, dat bij het zegelen samengedrukt wordt zodat een rechthoekig pijpzegel ontstaat. De blanken van pijpzegels kunnen echter ook een andere vorm hebben. Zo hebben ze bvb. in Ieper op het einde van de 14e eeuw de vorm van een onregelmatige zeshoek die bij het zegelen vaak een ronde vorm krijgt en daarom verward kan worden met een scharnierzegel waarvan het scharnier afgebroken is, of met een tweepuntzegel. Tijdens de 15e eeuw worden in Brugge relatief grote ronde pijpzegels gebruikt die eveneens met scharnierzegels verward kunnen worden. Sommige pijpzegels zijn dan weer zo kort dat ze bijna voor ringen kunnen doorgaan. Het uiterlijk van pijpzegels hangt dus sterk af van de vorm die zij vóór het zegelen hebben.

Turnhout

Het stadswapen van Turnhout toont een paal en is op zegels daarom moeilijk te onderscheiden van andere stadswapens zoals dat van Delft en Dordrecht (NL), wellicht wordt daarom op de Turnhoutse zegels in principe steeds de stadsnaam vermeld. Toch lijkt het er soms op of de Turnhoutse stadsmagistraat bewust voor verwarring heeft willen zorgen door de paal van het stadswapen stervormig te arceren zodat het Turnhoutse wapen in een aantal gevallen sterk op een slordig uitgevoerd stadswapen van Amsterdam lijkt. Turnhout krijgt tussen 1209 en 1213 stadsrechten en ontwikkeld zich tot regionaal marktcentrum met een belangrijke textielnijverheid die tot in de 19e eeuw actief blijft.

Tijdens de 17e-18e eeuw kunnen 2 iconografische types onderscheiden worden, die klaarblijkelijk gedurende grofweg dezelfde periode in gebruik zijn: wat grotere zegels (Ø ca. 25mm) waarop het stadswapen gecombineerd wordt met een afbeelding van de heilige Petrus, de plaatselijke patroonheilige en kleinere zegels (Ø ca. 15mm) met de combinatie van het stadswapen met een pentagram, waarvan de betekenis op dit ogenblik onduidelijk is. Vondsten van loden zegels van het 2e type in Engeland wijzen erop dat Turnhouts textiel in die periode ook uitgevoerd wordt. Het grote aantal varianten binnen beide groepen wijst op een gediversifieerde of een grote productie. Vermits de heilige Petrus ook op het wapenschild van het nabije Mol prijkt - daar echter met een sleutel en een boek - kan dit aanleiding geven tot verwarring.

Minder voorkomende type zegels

In de loop der eeuwen worden loden zegels ontwikkeld waarvan de vorm meestal in direct verband staat met een specifieke functie, die op dit ogenblik echter niet altijd bekend is. Sommige types worden gebruikt om verpakkingen te verzegelen en te garanderen dat de inhoud aan bepaalde criteria - hoeveelheid en/of kwaliteit voldoet, zoals de doppen van Venetiaans theriak (medicijn) of dat aan bepaalde rechten is voldaan.

Andere types zijn nauw verwant met ijken zoals de loden *ringzegels* of *ijkringen* die in sommige steden tijdens de 18e eeuw en wellicht al vroeger rond de hals van wijnflessen worden aangebracht. Het gaat daarbij om smalle loden of tinnen ringen met een diameter van 2 tot 3 cm die een opschrift en een 'knop' met een heraldische aanwijzing dragen, die verwijzen naar de stad waar de fles geijkt is of een aanwijzing geven over de inhoudsmaat. Vergelijkbare ijkringen worden om dezelfde reden soms ook rond het handvat van een kan aangebracht, een gebruik dat tot diep in de 19e eeuw verder leeft.

178. Scharnierzegel met dubbele vergrendeling; Turnhout, 15e-16e eeuw, Ø 32mm. Voorzijde beschadigd, niet geïdentificeerde beeldenaar, legende: (TURN)HOVT. Keerzijde: wapenschild van Turnhout, gehouden door de heilige Petrus met een sleutel (rechts) en een zittende Onze-Lieve-Vrouw met Kind (links); gevonden door detectorist in Nederland.

In aardewerken kannen wordt ten laatste vanaf de 16e eeuw soms een loden *pegel* aangebracht die dezelfde functie heeft als de ijkringen. Dergelijke pegels, steeds voorzien van een beeldenaar, worden soms verward met loden reparaties die alleen dienen om een gebroken pot te herstellen en die geen beeldenaar dragen.

Ook biertonnen worden soms gezegeld met loden schijfzegels die rechtstreeks aan de ton bevestigd worden. Waarschijnlijk hebben dergelijke zegels tijdens het ancien regime net zoals in meer recente tijden een fiscale functie.

Iconografie

de afbeelding en het opschrift op voor- en keerzijde en in uitzonderlijke gevallen op de rand of op het scharnier, vormen de sleutel tot de identificatie van loden zegels. Vooraf dient daaraan toegevoegd te worden dat het gros van de zegels niet of nauwelijks identificeerbaar is omdat de opschriften ontbreken of omdat de afbeeldingen te weinig informatie leveren. Dat laatste geldt vooral voor zegels die alleen een huismerk dragen vermits dergelijke merken slechts uiterst zelden toewijsbaar of nauwkeurig dateerbaar zijn.

180. Scharnierzegel met centrale vergrendeling; Turnhout, 17e-18e eeuw, Ø 20.5 mm, 6h. Voorzijde: wapenschild van Turnhout omsloten door een cirkel, legende (TUR)NH(OUT). Keerzijde: staande heilige Petrus in antieke klederdracht, aan zijn voeten onduidelijke versieringen, legende: (SINT) PEET(ER).

Loden zegels tonen een buitengewoon breed spectrum aan afbeeldingen waarvan de juiste identificatie niet altijd makkelijk of zelfs mogelijk is. Zelfs als een afbeelding juist geïdentificeerd wordt dan nog is de betekenis ervan niet steeds even duidelijk. Soms is de combinatie van de beeldenaar op voor- en keerzijde van belang zoals bij zegels van Sint-Omaars (F) die op een zijde een patriarchaal kruis dragen dat identiek is aan dat van Ieper en op de andere zijde de reliekbuste van de plaatselijke heilige Audomarus of Omaar die op Ieperse zegels nooit voorkomt.

De iconografische rijkdom van de loden zegels lijkt zijn hoogtepunt te bereiken tijdens de late 14e en de 15e eeuw. Een breed gamma aan planten, dieren, voorwerpen en gebouwen wordt afgebeeld waarbij slechts in beperkt aantal gevallen een duidelijk verband gelegd kan worden met de textielnijverheid. Zo worden in die periode niet alleen scharen en kaarden afgebeeld maar ook planten die men mag identificeren als vlas of planten die kleurstof leveren voor de textielindustrie zoals *wede*. In dezelfde periode worden soms ook lakenhallen,

stadspoorten en andere gebouwen, die in verband staan met textielhandel, in detail afgebeeld. Patroonheiligen van steden of van plaatselijke ambachten worden eveneens voorgesteld. Vanaf de 16e eeuw neemt men een duidelijke verschraling in de iconografie waar. Het stadswapen neemt een steeds prominentere plaats in. Planten, voorwerpen en gebouwen die niet aan het stadswapen ontleend zijn, verdwijnen bijna volledig. Hetzelfde geldt voor dieren, hoewel voorstellingen van een schaap bvb. in de vorm van een Paaslam of van het juweel van het Gulden Vlies, begrijpelijkerwijze blijven voorkomen. Vanaf de 18e eeuw, wanneer manufacturen en private ondernemers op zoek gaan naar themata om op hun zegels af te beelden, groeit het iconografisch spectrum weer zonder echter de rijkdom van de late middeleeuwen opnieuw te bereiken.

184. Scharnierzegel met centrale vergrendeling; Turnhout, 17e-18e eeuw, Ø 27 mm, 12h. Voorzijde: (sterk beschadigd) wapenschild van Turnhout, waarschijnlijk met centreerpunt, legende: **T(URNHO)VT**. Het geheel omsloten door een parelcirkel. Keerzijde: staand, de heilige Petrus, met gordel en aureool, houdt een sleutel in beide handen, legende: **SINT (PEETER)**. Het geheel is omsloten door een parelcirkel.

Wapens en wapenschilden bieden de beste mogelijkheden om een zegel te identificeren. Hoewel elke stad, gemeente of andere rechtspersoonlijkheid het recht heeft om een zegel te gebruiken, betekent dit niet dat zij ook het recht hebben om een eigen wapen te voeren. Meestal is het de vorst die dit recht toekent aan bvb. een stad. De keuze van de wapenfiguur wordt dan waarschijnlijk overeengekomen tussen beiden. Niet zelden neemt een stad in haar wapen een verwijzing op naar de vorst of het vorstendom. Zo duikt op wapenschilden van Vlaamse en Brabantse steden vaak een leeuw op. Rijksonmiddellbare steden die rechtstreeks van de Duitse keizer afhangen, voeren dikwijls een wapen

waarin de keizerlijke adelaar op de een of andere wijze voorkomt. Wapenschilden van Luikse steden tonen meestal een perron ... Maar wapenfiguren bieden niet altijd een uitkomst. Op loden zegels kan men de heraldische kleuren niet onderscheiden zodat het bvb. erg moeilijk is om Brabantse, Hollandse, Vlaamse en andere leeuwen van elkaar te onderscheiden. Zelfs als het gaat om wapenfiguren die relatief zelden voorkomen dan nog betekent het ontbreken van heraldische kleuren dat de juiste identificatie van het wapen met voorzichtigheid moet gebeuren, vooral als de vindplaats van het zegel niet bekend is. Zo komen de gekruiste sleutels van het wapen van Leiden (NL) o.m. ook voor in de stadswapens van Regensburg (D) en Riga (LV). In sommige gevallen dragen de zegels daarenboven de afbeelding van een stadswapen dat niet officieel is zoals in Schiedam (NL) waar drie zandlopers afgebeeld worden terwijl het officiële wapen een leeuw met een smalle schuinbalk voorstelt. In dit geval zouden de drie zandlopers ontleend zijn aan een ouder wapen dat echter nooit een officieel karakter lijkt gehad te hebben.

Als een wapenschild al of niet met versieringen zoals kroon en schildhouders op een zegel afgebeeld wordt dan mag men er meestal vanuit gaan dat het wapen volledig is maar in sommige gevallen wordt slechts een deel van het wapen voorgesteld. Zo plaatst de stad Tangermünde (D) op sommige zegels een vleugel en op andere een vogelkop terwijl zij een adelaar in haar wapen voert. Een aantal zegels van Tours (F) toont 3 torens terwijl in het stadswapen tijdens dezelfde periode niet alleen 3 torens voorkomen maar ook een schildhoofd met (3) lelies...

186. Scharnierzegel met centrale vergrendeling; Turnhout, 17e-18e eeuw, Ø 23 mm, blank te klein. Voorzijde: pentagram omsloten door een cirkel. Keerzijde: wapenschild van Turnhout, legende: **TVR** (NHOUT), het geheel is omsloten door een cirkel. De resten van de aanlegtekening voor de legende duidelijk zichtbaar.

De vorm van het wapenschild kan een eerste aanwijzing geven over de datering: driehoekige 'gotische' wapenschilden dateren meestal van voor de 16e eeuw, vierkante wapenschilden die onderaan een accoladevorm hebben, zijn recenter en dateren ten vroegste uit de 16e eeuw en ovale wapenschilden zijn meestal nog recenter en komen vooral voor gedurende de 18e eeuw. In sommige gevallen kan de vorm van het wapenschild een aanwijzing geven over de herkomst van het zegel zoals bij de rijk versierde barokke wapenschilden die vooral in Duitsland voorkomen. Vermits de vorm van de wapenschilden echter niet overal op dezelfde manier evolueert, moet dit criterium met de nodige voorzichtigheid gehanteerd worden.

187. Scharnierzegel met centrale vergrendeling; Turnhout, 17e-18e eeuw, Ø 15.5 mm, blank te klein, geopend. Voorzijde: een pentagram, waarbij alle driehoeken van de buitenzijde versierd met gepunte cirkeltjes. Keerzijde: wapenschild van Turnhout, omsloten door een cirkel, legende: (T)VRN(HOUT), het geheel omsloten door een parelcirkel. Beschrijving vervolledigd op basis van andere exemplaren.

Soms beperken de wijzigingen zich en zijn makkelijk verklaarbaar zoals het verdwijnen van de 3 lelies in het schildhoofd van de wapens van verschillende Franse steden na de Franse Revolutie of de nieuwe wapens van sommige steden in de voormalige Duitse Democratische Republiek, maar in andere gevallen leveren de veranderingen meer problemen op

vooral omdat de meeste naslagwerken zich toeleggen op hedendaagse stads- en gemeentewapens en slechts zelden de overeenstemmende historische wapens behandelen.

Bij zegels uit de 17e en vooral de 18e eeuw is het soms niet duidelijk of een gemeentelijk wapen dan wel een familiewapen afgebeeld wordt. Dit is vooral het geval bij 18e-eeuwse Engelse zegels die vaak het wapen dragen van een fabriekseigenaar. De identificatie van dit soort wapens vraagt een grondige kennis van familiewapens, die niet iedereen gegeven is.

St-Pieter met de sleutels van de hemelpoort

In sommige steden lijkt een traditie te bestaan om de belangrijkste beeldenaar - vaak het plaatselijke wapen(schild) - op de technische voorzijde van de zegels aan te brengen. Dat lijkt logisch want bij het openen van het zegel wordt net deze zijde onherstelbaar beschadigd. Toch stelt men dikwijls vast dat van deze traditie afgeweken wordt zodat men mag aannemen dat hierover geen bindende voorschriften bestonden.

Veel loden zegels dragen een huismerk. Dergelijke merken worden in principe gebruikt door personen die geen wapen voeren en die in plaats daarvan een 'makkelijk' herkenbaar teken aanbrengen op goederen die zij geproduceerd hebben, verhandelen of waarvoor zij op de een of andere wijze een verantwoordelijkheid opnemen. In een aantal gevallen nemen ambachtslui een huismerk aan op het ogenblik dat zij meester worden. Dergelijke meestermerken worden geregistreerd door het ambacht, de gilde of door de stedelijke overheid om makkelijk een ambachtsman te kunnen identificeren. Archiefdocumenten waarin meestertekens geregistreerd werden, zijn echter zelden bewaard. Daarbij komt nog dat meestermerken in bepaalde gevallen klaarblijkelijk in erfelijke lijn doorgegeven kunnen worden. Soms komen 'bevroren' huismerken voor als wapenfiguur in wapenschilden van zowel steden als van private personen. Huismerken kunnen allerlei vormen aannemen maar sommige basisvormen komen relatief vaak voor o.m. een '4' en een 'hart getopt door een kruis'. Tijdens de 19e eeuw en tijdens het interbellum heeft de volkskunde heel wat aandacht besteed aan huismerken. Er werden verschillende hypothesen over hun ontstaan geformuleerd. Deze leggen

vaak een verband met runen en Germaanse invloeden. Recenter onderzoek heeft deze hypothese echter niet kunnen bevestigen.

Identificatie van huismerken blijkt bijna steeds onmogelijk. Heel uitzonderlijk toont een zegel zowel het huismerk als de volledige naam van de zegelaar. Maar in die gevallen ontbreekt dan nog meestal de plaats van herkomst zodat de identificatie noodgedwongen onvolledig blijft.

De *koosjer*-zegels uit de 17e en 18e eeuw vormen een makkelijk herkenbare groep omwille van de Hebreeuwse letters die er, al of niet gecombineerd met Latijnse letters, op voorkomen. Zij stammen meestal uit Nederland en Engeland waar ze gebruikt worden om de plaatselijke Joodse gemeenschappen de garantie te bieden dat bepaalde producten, zoals geslachte kippen, aan de religieuze voorschriften voldoen. Zegels met Hebreeuwse opschriften worden tot begin 20e eeuw gebruikt door Joodse gemeenschappen in Duitsland, de Baltische staten en O-Europa.

Loden zegels & verzegelingen (2 delen)

1.900 zegels uit de periode 15e-18e eeuw worden beknopt beschreven en afgebeeld.

Beperkte oplage, te bestellen bij de auteur:

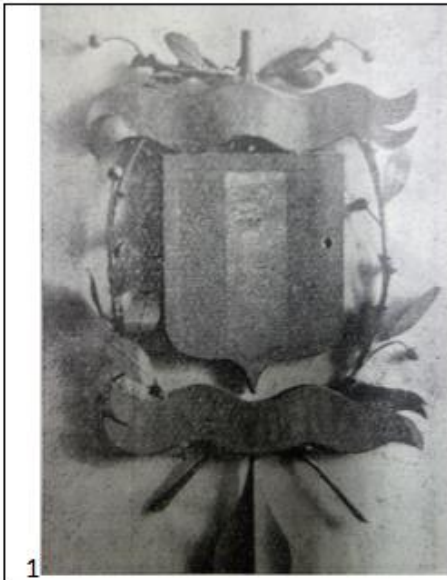
raf.van.laere@pandora.be

door **Raf Van Laere**

LODEN ZEGELS & VERZEGELINGEN

In het werk 'Loden zegels & verzegelingen' zijn 11 loodjes van Turnhout opgenomen, waarvan hier een selectie van 5 ex. wordt getoond. Al deze zegels werden gevonden door detectoristen in Nederland en Engeland. Ze bevinden zich nu nog in een privé collectie, maar worden weldra overgedragen aan het Koninklijk Penningkabinet van Brussel.

1. Kartel van Turnhout: geschilderde (gilde)standaard in bewerkt ijzer, uit de tijd van de Brabantse omwenteling (Museum Hallepoort, Brussel). Het wapenschild met de verticale balk is deze van de Heerlijkheid Turnhout. **2. Gekroond wapenschild** met lopend hert, omhangen met rood lint en schild met blauwe zoom en balk van de Vrijheid Turnhout.

Eenige Loodjes der Kempen, Kempisch Museum, C.A. Serrure, 1890
 In een charmant *Oud-Nederlandsch*: **Turnhout** - De nijvere Kempenstad, om hare lakens en tijken reeds vroeg vermaard, voert in haar schild een blauwen paal in een zilveren veld. De hoofdkerk, aan Sint-Pieter gewijd, werd in 1398 tot eene collegiale verheven door Maria van Gelder, landsvrouw van Turnhout. Het gebruik van loodjes moet er omtrent dien tijd reeds hebben bestaan; althans de stukjes die wij te zien kregen, schijnen – hoewel tot de XVIe eeuw behoorende – naar vroegere typen te verwijzen. Tot welke doeleinde al die loodjes dienden, kan nog niet met zekerheid worden bepaald.

Turnhouts lakenloodje, 20mm
 vz – Sint-Pieter met een sleutel in de rechterhand, randschrift: **PETER**
 kz – het wapen der stad, randschrift: **TVRN**..., alles binnen een parelcirkel
 Verzameling van den heer De Schodt in Koninklijk Penningkabinet Brussel.

Gerealiseerde prijzen

96%

clubveiling 9 februari 2020

1	2.75	16	7.50	31	3.75	46	8.50	61	6.50
2	23.00	17	1.00	32	16.00	47	1.00	62	9.00
3	40.00	18	2.00	33	16.00	48	2.75	63	13.00
4	3.25	19	19.00	34	1.00	49	22.00	64	1.00
5	4.25	20	9.00	35	1.00	50	5.00	65	-
6	25.00	21	17.00	36	12.00	51	2.00	66	1.00
7	11.00	22	3.50	37	1.00	52	11.00	67	11.00
8	12.00	23	10.00	38	2.25	53	1.00	68	3.25
9	6.00	24	8.00	39	8.50	54	4.25	69	4.75
10	26.00	25	8.50	40	5.00	55	1.00	70	3.25
11	6.50	26	6.50	41	1.00	56	3.00	71	2.25
12	24.00	27	2.00	42	-	57	7.50	72	3.25
13	-	28	2.25	43	32.00	58	1.00	73	1.00
14	12.00	29	1.75	44	1.00	59	4.25	74	1.00
15	20.00	30	2.50	45	3.75	60	1.75	75	4.50

Beurstombola Coin Event 2019

... nog af te halen tot 10 mei 2020!

LOT	prijs	LOT	prijs	LOT	prijs	LOT	prijs
1	84	65	340	271	392	474	287
2	374	83	582	304	316	480	420
3	571	121	78	305	299	510	152
4	30	122	406	306	147	524	475
5	369	124	298	307	393	533	587
6	456	125	87	308	414	534	321
7	543	135	458	309	416	537	242
8	64	151	96	332	332	538	235
9	252	162	267	351	478	539	585
10	544	166	485	352	432	558	289
21	151	169	451	373	581	560	480
46	58	193	492	378	223	562	300
50	227	197	360	381	385	574	471
61	403	253	576	382	273	583	41
62	306	256	528	391	60	586	445
63	402	257	401	392	450	587	373
64	435	270	317	461	51	588	62
				462	159	589	569

2

10

11

15

nr	land	munt		kwal	mat	inzet	
1	Byzantium	lot van 5 Byzantijnse munten, te determineren		div	AE	1.00	
2	Rome	Antoninus Pius	denarius met tempel, COSIII (RIC 290a)	F	Ag	10.00	
3		Philippus I	Moesia Superior (AE29) 244-249	F/ZF	AE	10.00	
4	Brabant	Filips II	statenoord - Antwerpen	ZD	F	Cu	5.00
5		Albrecht&Isabella	stuiver - Antwerpen	1614	F	Ag	15.00
6		Filips IV	oord - Brussel	1650	F/ZF	Cu	2.50
7		Omwenteling	dubbel oord - Brussel	1790	F	Cu	1.00
8	Vlaanderen	Maria-Theresia	dubbel oord - Brugge	1745	ZG	Cu	1.00
9	Luik	Théodore de Bavière	2x oord	1750+1751	F	Cu	1.00
10	België	Leopold II	5 francs	1869	ZF	Ag	10.50
11		Leopold II	1 franc	1880	ZG/F	Ag	1.00
12		Albert I	5 cts., puntjes op ij	1910 VL	ZF	CuNi	1.00
13		Albert I	50 centimes	1914 FR	ZF	Ag	1.00
14		Albert I	10 cts. gedeeltelijke streep	1920 FR	ZF	CuNi	1.00
15		Boudewijn I	50 cts. var. lamp-dubbel hoofd	1959 FR	F	Cu	1.00
16		Boudewijn I	50 cts. variant met gesloten G	1976 VL	ZF	Cu	2.00
17		Boudewijn I	50 vts. variant adamsappel	1977 VL	ZF	Cu	2.00
18		Boudewijn I	50 cts. variant vlam in lamp	1998 FR	Pr	Cu	3.00
19		Boudewijn I	250 frank	1996	FDC	Ag	5.00
20	Canada	Elizabeth II	25 cents	1953	ZF	Ag	2.00
21	Colombia	Republiek	5.000 pesos, Antonio Narino	2017	FDC	CuNi	2.00
22	Duitsland	Duitse Rijk	2x 1 Reichsmark	1934 F	ZF+	Ni	1.00
23		Duitse Rijk	1 pfennig	1928 A	Pr	Cu	1.00
24	Frankrijk	Republiek	50 centimes	1918	F/ZF	Ag	1.00
25	Gr-Britannië	Georges III	1/2 penny	1806	F	Cu	3.00
26		Georges VI	5 shillings	1951	Pr	CuNi	2.00
27	Hongarije	Republiek	100 forint (voetbal)	1982	Pr	CuNi	2.00
28	Luxemburg	Charlotte	10 francs	1923	ZF	Ag	3.50
29	Nederland	Willem III	5 cent	1859	F	Ag	2.00
30		Wilhelmina	1/2 gulden	1930	ZF	Ag	2.50
31		Wilhelmina	1/2 cent	1934	FDC	Cu	3.00
32		Juliana	2 1/2 gulden	1961	Pr	Ag	5.00
33	Oostenrijk	Frans-Jozef I	2 corona	1913	ZF+	Ag	3.00

21

26

27

33

36

37

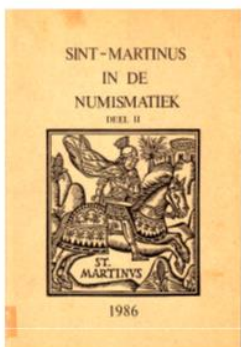
40

47

nr	item	beschrijving	kw	mat	inzet
34	San Marino	Republiek 2 euro 2010	Pr	bi	4.00
35	Rusland	Republiek 15 kopecke 1914 + 20 kopecke 1904	div	Ag	1.00
36	USA	Republiek 1 dollar 1921 D	ZF+	Ag	20.00
37		Republiek 1/2 dollar 1942	ZF+	Ag	4.00
38		Republiek 1/2 dollar 1964	Pr	Ag	4.00
39		Republiek 10 cent (dime) 1964 D	Pr	Ag	1.00
40	V.A.E.	Jaar van Sjeik Zayed 1 dirham 2018	FDC	CuNi	1.00
41	loten	België: album met +- 335 munten vnl. Leopold II en Albert I	div	div	1.00
42		België: 20 ex. 2 centimes, o.a. 1833, 1869, overslagen, ...	div	Cu	5.00
43		Duitsland: 6x verschillende 50 pfennig 1920-1921	div	Al	3.00
44		Groot-Brittannië: 12 zilveren six pences 1923-1945	div	Ag	15.00
45		Nederland: 16 zilveren ex. 10 cent 1915-1944	div	Ag	5.00
46		Nederland: album met +700 munten! vnl. Wilhelmina/Juliana	div	div	1.00
47		wereld: 8 kopermunten	div	Cu	1.00
48	loten	wereld: 44 munten & penningen	div	div	1.00

nr	item	beschrijving	kw	mat	inzet
49	tokens	Boordgeld: Stoomvaart-Maatschappij Nederland, complete serie	ZF	div	10.00
50		17 verschillende gasmunten	div	div	5.00
51	penningen	Leopold I graveur Hart (183g, Ø72mm)	ZF+	AE	5.00
52		23 ex. 'Ruimtevaart', groot formaat	FDC	AE	5.00
53		2 moderne penningen: Carl Marx & Adolf Hitler	FDC	CuNi	1.00
54		KBVB-penningen 'Rode Duivels' (3 stuks)	Pr	Fe	1.00
55		20 religieuze penninkjes	div	div	5.00
56		3 ex. hondentaksplaatjes 1922+1947+1949	div	div	1.00
57	set	Nederland Euro-kennismakingsset 2002	FDC	div	5.00
58	varia	muntenbril met lampjes (Leuchtturm)	te zien	div	1.00
59	boek	Sint-Martinus in de Numismatiek II - P.P. Schraepen 1986	te zien	papier	2.00
60	kunstwerk	mint van Albert I in houtsnijwerk (Ø 38cm, uniek!)	Pr	hout	65.00
61	biljetten	België 1 franc 22-11-1920	Pr	papier	5.00
62		België 8 noodbiljetten Gent: kolen & brood	div	papier	5.00
63	biljetten	België - Nationale Inschrijving 10c Standbeeld Leopold II 1921	Pr	papier	1.00

59

60

63

nr	item	beschrijving			kwal	mat	inzet
64	biljetten	Colombia	2.000 pesos (+ informatieblad)	24-07-2018	FDC	papier	1.00
65		Colombia	5.000 pesos (+ informatieblad)	29-08-2017	FDC	papier	2.00
66		Colombia	10.000 pesos (+ informatieblad)	02-08-2016	FDC	papier	3.50
67		Griekenland	1.000 drachme	01-07-1987	Pr	papier	1.00
68		Ned. Indië	2x 10 roepiah		div	papier	2.00
69		Nigeria	20 naira	ZD (2003)	ZF	papier	1.00
70		Oostenrijk	100 schilling	02-01-1969	ZF	papier	1.00
71		Spanje	100 pesetas	25-04-1931	FDC	papier	1.00
72		USA	2x 10 dollar	2003 + 2006	FDC	papier	20.00
73		Zaire	5 zaires	24-11-1977	Pr	papier	1.00
74		fantasiebiljet	500 euro 'Kuifje'	2001	Pr	papier	1.00
75	biljetten	wereld	18 stuks		div	papier	1.00

68

70

div = divers
Ag = zilver

F = fraai
AE = brons-koper

ZF = zeer fraai

Pr = prachtig
Fe = ijzer
Cu = koper

FDC = fleur de coin

UNC = uncirculated

Ni = nikkel

Al = aluminium

Sn = tin

Quis est?

Silbannacus, een onbekende Romeinse keizer of usurpator?

De lijst van bekende Romeinse keizers bevat vele namen, vanuit het principaat dat **Augustus** in 27 v.C. startte (en voortzette met de Julisch-Claudische dynastie) tot het dominaat waarbij het Keizerrijk door meerdere keizers (*augusti* en *caesares*) werd geregeerd. In heel deze lijst komen af en toe ook namen voor van keizers die deze titel opeisten en (meestal slechts voor een korte tijd) als usurpator (tegenkeizer) over een gedeelte van het Romeinse Rijk regeerden, bijvoorbeeld **Galba**, **Otho** en **Vitellius** tijdens het beruchte vierkeizerjaar 69 n.C. Een naam die veel minder bekend is, wegens niet overgeleverd in literaire bronnen, is die van **Silbannacus**. Wie was deze onbekende Romein die mogelijk het keizerschap opeiste tijdens het midden van de 3de eeuw, een vrij obscure periode in de Romeinse geschiedenis.

Usurpatoren

De laatste keizer – althans van het West-Romeinse rijk – **Romulus Augustulus**, werd na een heel korte regeertermijn in 476 n.C. afgezet door de Germaanse aanvoerder **Odoaker**, die zich nadien ook tot koning kroonde en het keizerschap voor de schijn doorgaf aan de toenmalige Oost-Romeinse keizer **Zeno**. Hiermee eindigt traditioneel een periode die vier eeuwen overspant waarin talloze dynastieën de macht in Rome claimden, afgewisseld met perioden van chaos en anarchie waarin soms voor een heel korte periode een lokale of militaire leider de macht opeiste. Zo'n usurpator was vaak geen lang leven beschoren, aangezien het succes van

de revoltes vaak afhing van de (militaire) back-up van de heerser in kwestie en de heersende of daaropvolgende keizer meestal geen medelijden toonde met zo'n overwonnen rebel.

Bekende succesvolle en gelegitimeerde usurpatoren waren onder meer **Septimius Severus** en **Constantijn de Grote** die beiden door hun eigen leger tot keizer werden uitgeroepen. Een constante factor in hun greep naar de macht (naast de militaire ondersteuning) was het legitimeren van hun keizerschap. Dat gebeurde op verschillende manieren, bijvoorbeeld door bouwactiviteiten op te zetten of hun eigen munten te laten slaan, waarbij hun keizerschap via allerlei symbolen refereerde aan de Romeinse goden, hun voorgangers als keizers of hun vergoddelijkte status (na hun dood). Beiden regeerden respectievelijk 18 en 31 jaar over het rijk en werden opgevolgd door hun eigen dynastie.

De mysterieuze munten

De zilvermunt van Silbannacus uit het British Museum

Al deze voornoemde keizers zijn ons niet alleen bekend uit de literaire bronnen, maar ook uit opschriften, munten en andere archeologische overblijfselen. Toen in 1937 echter het *British Museum* in bezit kwam van een zilvermunt (*antoninianus*), gekocht van een Zwitserse handelaar die beweerde dat de munt gevonden was in de Franse regio Lorraine, wisten onderzoekers niet wat ze zagen. Op de voorzijde van de munt was namelijk te lezen: IMP MAR SILBANNACVS AVG

Deze keizer Mar(ian) Silbannacus stelde de specialisten voor een raadsel. Geen keizer met deze naam is ons bekend uit de bronnen en gedacht werd dat het hier misschien om een verkeerde spelling van de naam **Silvannacus** of **Silvaniacus** zou kunnen gaan, maar zelfs in dat geval was er geen keizer met die naam gekend.

De keerzijde, met daarop de goden **Mercurius** en **Victoria** (met een *caduceus* of olijfkroon en de begeleidende tekst VICTORIA AUG) afgebeeld, gaf geen verdere hints over de oorsprong van deze munt. Geopperd werd dat het om de muntslag van een usurpator, tussen de duistere jaren 238 en 260 n.C., zou kunnen gaan, maar zekerheid over de historiciteit van Silbannacus was er niet.

Dit duurde tot in 1996 een tweede munt met dezelfde keizersnaam opdook bij een Franse specialist. Ook deze zilvermunt zou uit Frankrijk afkomstig zijn en werd enkele jaren eerder gevonden in de buurt van Parijs. De voorzijde van deze munt was identiek aan de eerste, maar de keerzijde bevatte ditmaal de god **Mars** (en de tekst MARTI PROPVGT). Dit leidde de onderzoekers naar keizer **Aemilianus** die in 253 n.C. een drietal maanden regeerde en dezelfde achterzijde met de oorlogsgod (“de Verdediger”) voor een munt had gebruikt. Was het eindelijk duidelijk dat de Silbannacus vermeld op deze mysterieuze munten een usurpator was tijdens dat chaotische jaar waarin verschillende opstanden plaatsvonden en keizers regeerden?

Zilveren antoninianus van Aemilianus, met op de achterzijde Marti Propugnt (Propugnatori), Mars de Verdediger (British Museum).

Silbannacus, de onbekende keizer?

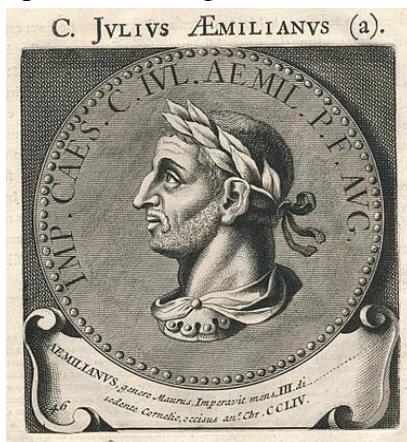
De naam Mar() Silbannacus zorgt nog voor wat meer mysterie. Zelfs als het hier om een verkeerde spelling zou gaan, lijkt er een mogelijke connectie te zijn met de god **Silvanus**, een Romeinse godheid van de bossen die mogelijk van een Etruskische godheid afstamt. Ook het suffix -acus, dat op een Keltische etymologie duidt, versterkt het vermoeden dat we de achtergrond van Silbannacus in Noord-Italië (waar Kelten en Etruskische invloeden overlaptten) moeten zoeken.

De andere afkorting MAR() kan een afkorting zijn van de naam *Marinus*, *Marius* of *Marcus*, aangezien het minder gangbaar was om een praenomen – *Marcus* in dat geval – te gebruiken op de muntslag. Ook hier blijven we echter hangen bij vermoedens, aangezien geen van deze families uit de 3de eeuw ons bekend zijn uit andere bronnen.

De *antoniniani* of verzilverde munten - gedevalueerd tot brons tijdens de ‘Crisis van de derde eeuw’ - waren gangbaar in deze periode en ook de afbeeldingen op voor- en keerzijde geven weinig hints over de datering ervan. In het midden van deze eeuw vinden we op zo goed als alle munten een afbeelding van de keizer met een gelijkaardige kroon, maar dit leidde niet tot een exactere datering.

Uiteindelijk blijft de theorie van een usurpator de meest gangbare, althans tot we mogelijk ooit meer bronmateriaal vinden. Twee mogelijkheden werden daarbij het vaakst geopperd. Ten eerste, dat Silbannacus opereerde als een militaire leider in Germania Superior nabij het Rijngebied. Eutropius beschrijft een burgeroorlog in Gallia, mogelijk tijdens de regering van keizer Philippus I Arabs (244-249 n.C.) of meer waarschijnlijk tijdens die van keizer Decius (249-251 n.C.), waarbij Silbannacus dan mogelijk kortstondig het keizerschap zou hebben geclaimd.

De ontdekking van de tweede munt en ook de alternatieve lezing van Eutropius’ burgeroorlog in Gallia maken de tweede theorie plausibeler: de munt van Silbannacus zou dan in Rome geslagen zijn na een korte periode van opstand tussen de strijd om de troon in 253 n.C. Die was al begonnen toen in 251 n.C. keizer Trebonianus Gallus Aemilianus als bevelhebber van de legertroepen naar de Donau stuurde om daar de Gothen te bevechten. Aemilianus won daar een belangrijke veldslag in de zomer van 253 n.C. en zijn soldaten riepen hem vervolgens uit tot keizer. Daaropvolgend stuurde Trebonianus een andere legerleider Valerianus – later bekend als keizer Valerianus I – erop uit om Aemilianus vanuit zijn provincie tegen te houden, maar dit gebeurde te laat, waardoor Aemilianus intussen al in Rome de macht had overgenomen. Valerianus had zich intussen ook aan de Rijn tot keizer laten uitroepen, waardoor Aemilianus zich genoodzaakt zag met zijn soldaten tegen Valerianus op te trekken.

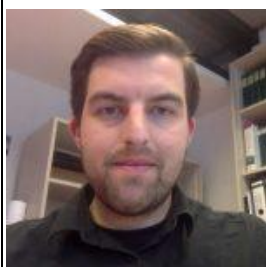

Zoals eerdere voorbeelden werd Aemilianus door zijn eigen soldaten vermoord en kon Valerianus als nieuwe keizer naar Rome trekken. Tijdens deze gebeurtenissen zou onze Silbannacus de macht hebben overgenomen in de hoofdstad van het rijk, om uiteindelijk toch door de troepen van Valerianus te worden afgezet en waarschijnlijk vermoord. Hypothetisch zou Silbannacus zelfs een bevelhebber onder het commando van Aemilianus kunnen zijn geweest die dan zelf de macht in Rome opeiste tijdens diens afwezigheid of na diens dood.

Conclusie

Welke hypothese de juiste is, is moeilijk te bevestigen zonder bijkomend bronnenmateriaal. Het lijkt weinig twijfel dat indien Silbannacus zich tot keizer liet uitroepen – en daar duiden de twee munten toch op(!) – dit waarschijnlijk slechts als usurpator voor een korte periode zal zijn geweest tijdens de turbulente crisisperiode in het midden van 3de eeuw. Dat hij dan meer dan waarschijnlijk op een niet al te vredevolle manier aan zijn einde zal zijn gekomen, hetzij door de troepen van Philips I Arabs, Decius, Valerianus I of misschien zelfs zijn eigen soldaten, lijkt eveneens een aannemelijk scenario. De rest blijft, net zoals zijn munten, voorlopig een mysterie...

Tom Gheldof

Tom Gheldof behaalde een master in de Geschiedenis van de Oudheid aan de KULeuven. Nadien behaalde hij o.m. nog een diploma journalistiek en startte hij als wetenschappelijk onderzoeker op het Trismegistos-project aan zijn alma mater. Momenteel werkt hij als coördinator bij *Digital Humanities* en is webmaster van www.trismegistos.org

In veiling: boordgeld Stoomvaart-Maatschappij Nederland (SMN)

Door de geldzuivering na WOII werd het niet toegestaan geld uit te voeren. Voor betalingen aan boord van internationale scheepvaart werd daarom boordgeld uitgegeven, meestal in de vorm van papiergeld. Twee maatschappijen hebben muntgeld uitgegeven omdat dit minder snel sleet. Van de SMN zijn in 1947 bij Rijksmunt betaalpenningen geslagen twv. 5, 10, 25 (rond), 50 cent, 1, 2½ gulden en in 1948 van 5 gulden.

De munt van 5 gulden was de eerste Nederlandse bimetalen munt. De ronde penning met een waarde van 25 cent leek te veel op een muntje van 25 dollarcent, waardoor deze in 1953 werd vervangen door een vierkante penning. De geldzuivering was in 1952 voltooid, maar het boordgeld van de SMN bleef nog enkele jaren daarna in gebruik.

Goudgulden van Albrecht III Achilles van Brandenburg, 1464-1486.

Een zeer zeldzame Maaseikse bodemvondst.

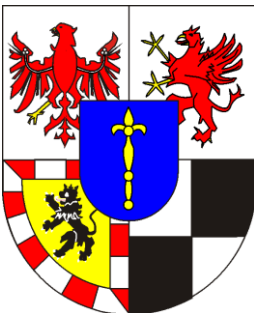
Begin 2020 werd er aan de ring van Maaseik een goudgulden van Albrecht III Achilles van Brandenburg gevonden. Een zeer zeldzame vondst in deze contreien*.

Schwabach - Goudgulden, Albrecht III Achilles van Brandenburg-Franken, 1464-1486. Geslagen zonder jaartal in de periode 1470-1486. Ø 23mm, massa bij vondst 3,28g, bij uitgifte woog de munt ca. 3,40g.

De munt toont op de **voorzijde** Johannes de Doper met een stralenkrans rond zijn hoofd, het lam gods in zijn linkerhand, met tussen zijn voeten een naar rechts kijkende hondenkop (Duitse brak), het muntteken van Schwabach. De voeten en hoofd van Johannes de Doper onderbreken het omschrift en een parelcirkel. Omschrift voorzijde: ALBT' ◊ mARCh - BRANd' ◊ ELTO' (Albertus marchio Brandenburgensis elector / Albertus markgraaf van Brandenburg keurvorst), alles binnen een parelcirkel.

Op de **keerzijde**: een gekanteld gebloemd kort kruis met in de kwartieren vier wapenschildjes, links: het graafschap Hohenzollern (gevierendeeld), boven: Brandenburg (adelaar), onderaan: het burggraafschap Neurenberg (leeuw in geblokt kader) en rechts het wapenschild van Pommeren (griffioen). Het hartschild is het keurvorstsschild van Brandenburg, met een scepter. Met als omschrift: + mOnETA ◊ nOVA ◊ AVR' ◊ SWOBACH' (Moneta nova aurea Swobacensis / een nieuwe gouden munt van Swabach). Het geheel binnen een parelcirkel.

Wapenschild van Keurvorstendom Brandenburg

Albrecht III Achilles van Brandenburg werd geboren in Tangermünde op 9 november 1414 en overleed in Frankfurt op 11 maart 1486. Na de dood van zijn vader Frederik I van Brandenburg in 1440 werd het land verdeeld en werd Albrecht Achilles de markgraaf van Ansbach. Na de dood van zijn broer Johan IV in 1464 en na het aftreden van zijn andere broer Frederik II van Brandenburg, werd hij keurvorst van Brandenburg (van 2 april 1470 tot 11 maart 1486). 'Achilles' was zijn bijnaam vanwege zijn ridderlijke kwaliteiten. Hij huwde

tweemaal en had maar liefst 19 kinderen.

De munt Het betreft hier een uiterst zeldzame gouden bodemvondst! Er bestaat zelfs een replica van deze munt in een minderwaardig metaal, Ø 24mm, 4,53 g., waarschijnlijk aangemaakt einde 20ste eeuw (zie site atmikes): <https://www.atmikes.be/index.php/15de-eeuw/1158-replica-albrecht-achilles-goudgulden-schwabach-z-j-ca-1470-1486>.

Literatuur:

Friedberg 304: Arthur L. & Ira S. Friedberg, Gold Coins Of The World.

Dit type goudgulden van Albrecht III Achilles werd o.a. geveild bij:

- The Pre-Long Beach Coin Auction 63/2746, 29 mei 2011, Los Angeles
- Classical Numismatic Group, E-Auction 341/542, Lancaster (2014).
- Emporium Hamburg, Auction 79/lot 1676, November 2017.
- Heritage World Coin Auctions. NYINC Sale 3072/36345, Dallas, 2019

Bibliografie.

Wikipedia: Albert Achilles van Brandenburg.

Wikiwand: Keurvorstendom Brandenburg.

Met dank aan Nico Smeets (foto's), Hendrik De Backer en Rocky Grispen (lay-out).
Arnaud Grispen

*De munt werd geregistreerd en ingevoerd bij de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van de Vlaamse overheid onder vondstmelding 5936/id. 4474, conform de decretaal voorgeschreven bepalingen.

Vondst van 14 januari 2020, geregistreerd op 21 januari 2020.

Jersey Iron Age coin hoard sets world record

Two men who found a huge hoard of pre-Christian coins in a field in Jersey have been recognised as record-setters. The Celtic coins were already discovered by metal detectorists Reg Mead and Richard Miles in 2012. The number of coins has been verified as 69,347 - breaking the record for the largest collection of Iron Age coins.

Mr Miles said he and Mr Mead had been "involved the whole way through" and it was "lovely" receiving the official Guinness World Records certificates. When the hoard was first discovered, its value was estimated at about £10m. Some of the coins, which were found in the east of the island, are on display at La Hougue Bie Museum in Jersey.

The hoard is believed to have been buried by the Coriosolitae tribe of Celts as they fled from the invading forces of the Roman Empire.

Olga Finch, curator of archaeology for Jersey Heritage, said: "We are not surprised at this achievement and are delighted that such an impressive archaeological item was discovered, excavated, examined and displayed in Jersey. Once again, it puts our island in the spotlight of international research of Iron Age coinage and demonstrates the worldclass heritage that Jersey has to offer."

The hoard, thought to date from about 50BC, was discovered at a depth of just over 3ft (1m). Mr Miles said it had taken 30 years to locate the coins, after receiving a tip-off in the 1980s from a woman who said she had spotted something that looked like silver buttons in a field. The hoard is officially owned by the Crown, he added. Prior to the discovery, the largest hoard found in the British Isles was the Cunetio hoard, which was unearthed in Wiltshire in 1978. It contained 54,951 low-value copper coins manufactured in the 3rd Century BC. It is believed the coins date back to about 40BC during the Roman occupation of Jersey

A "mystery coin"

Jersey Heritage conservator, Neil Mahrer, is working on separating the coins in full view of the public at the Jersey Museum. He said so far experts had not been able to work out its origins due to an unusual geometric pattern. "Our Celtic coin expert Philip De Jersey has been our go-to man for instant identification of anything strange and he usually mails us straight back with our answer but this coin has stumped him. He reckons it is Armorican but the geometric pattern is apparently unknown, which is always exciting."

za 4	EGMP Antverpia- Ruggenhof - Fr Van Dijkstr 46, Deurne EGMP Dendermonde - t'Klokske - Pijndersln 90, Denderm NK Hasselt - C.C. Vergaderzaal 1 - Kunstlaan 5, Hasselt Gent West M.C. - Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent EVB - Lunch Garden - Blv. du Souverain 240, Oudergem 29e Grote Ruilbeurs - EGMP Brugge KTA De Zwaan - Rijselstraat 3, St-Michiels-Brugge PaperMoney Fair Maastricht De Polfermolen - Plenkertstraat 50, Valkenburg a/d Geul	12.30-16u 12-16.30u 13-16.30u 12.30-16u 8.30-12u 9-15u za 4: 9-18u zo 5: 10-16
zo 5	EGMP Leuven- Bowling Anglo - Pleinstraat 53, Holsbeek EGMP ZW-Vlaan - Kartouchke, Ingelmunsterstr. Izegem Edelweissje - St-Katarina - N. Cleynaertsiaan 1, Hasselt	9-12.30u 8-12u 8-12u
di 7	AEN Brussel - Bowlmaster - Rue Van Zande 45, 1080 Br	vanaf 18u
wo 8	NK Brabant- Bar L Duc, Korenbrugstr., 's-Hertogenbosch	19.45-22u
za 11	AEN Nijvel - C. St-Gertrude, Faubourg de Mons 1, Nijvel AEN Verviers- École St-fiacre, Rue du Husquet 26, Dison Gent West MC - Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent EVB - Lunch Garden - Blv. du Souverain 240, Oudergem	vanaf 14u 8-12u 12.30-16u 8.30-12u
zo 12	EGMP Herentals-St-Antonius, Markgravenstr 7, Herentals Val de Salm - Salle Q. dl. Gare - Rue dl Station, Vielsalm N.K. St-Truiden - O-Atheneum - Zoutstraat 6, St-Truiden Wase Ruilclub-Puyenbeke-Watermolenstr 104, St-Niklaas Algemene Vergadering A.E.N. B Sports Brussels - Basiliekln 14, 1082 St-Agat-Berchem	8-12u 9-12u 7.30-12u 9-12u 11.45u
ma 13	EGMP Brugge - CM. - Kon. Astridlaan 2, St-Michiels-Br.	vanaf 19u
za 18	Diestse Studiekring - Elckerlyczaal C.C. Begijnhof, Diest MEDEC - zaal Ruggenhof - Frans Van Dijkstr 46, Deurne Gent West M.C. - Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent EVB - Lunch Garden - Blv. du Souverain 240, Oudergem	14.30-17u 12.30-16u 12.30-16u 8.30-12u
zo 19	EGMP ZW-Vlaand - CC Het Spoor - Eilandstr, Harelbeke AEN Luik - Centre 104 - Rue St-Gilles 104, 4000 Luik	13-16u 8.30-12u

zo 19	N.K. Wetteren - Den Dries - Beernaertsplein 15, Wetteren Internationale Muntenbeurs - C.N. G-H-Luxemburg Casino 2000 - Rue Th. Flamming, L-Mondorf-les-Bains	9-12u 9-16u
di 21	NK. Limburg - Le Theatre Hotel - Vrijthof 50, Maastricht	van 19.30u
vr 24	Internetveiling 52 - Fleur de Coin info@fleurdecoin.be - www.fleurdecoin.be	tot 4 mei
za 25	Gent West M.C. - Centr. Reinaert, Reinaertstraat 28, Gent EVB - Lunch Garden - Blv. du Souverain 240, Oudergem Achter Olmen-TI St-Jansberg, Weerterstwg. 135, Maaseik Voorjaarsveiling - Promotie van de Medaille Eurovolley Center - Beneluxlaan 22, 1800 Vilvoorde 11e Filanumis - Internationale Beurs Expo Houten - Meidoornkade 24, Houten	12-16u 8.30-11u 13-16u 14-17u 9.30-16u
zo 26	EGMP Aalst - S.C. Immerzeel - R. Novarumstraat 4, Aalst EGMP Tienen- 't Hoekske - Oude Leuvensestr. 93, Tienen AEN La Louvière - Coq Wallon - Place Mansart 7, La-L. Wase Ruilclub - Puyenbeke - Watermolenstr 104, St-Nikl.	9-12u 9-12u 8.30-12u 9-12u

VAN ECCELPOEL - food & drinks with a (hi)story

VERSMARKT - WIJN - BIER - STERKE DRANKEN

*Vrije toegang in onze winkelder:
Dagelijks meer dan 50 wijnen te proeven!*

Van Eccelpoel
Lierseweg 20 - 2200 Herentals
014 21 26 93
bestellingen@vaneccelpoel.com
www.vaneccelpoel.com

Openingsuren:
Maandag: 12u - 18u
Dinsdag - Vrijdag: 09u - 18u
Zaterdag: 08u - 18u
Zon- en feestdag: 08u - 12u

za 4 (9-18.30u) zo 5 (10-16u)

PaperMoneyFair Maastricht

Zaal De Polfermolen - Plenkertstraat 50
Valkenburg a/d Geul (NL)

www.papermoney-maastricht.eu

eijsermans-events@t-online.de

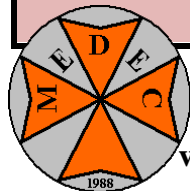
za 4 april 29 Grote Ruildag 9-15u
EGMP Brugge & Het Vrije

KTA De Zwaan - Rijselstraat 3, St-Michiels-Brugge
numismaticabrugge@gmail.com 0473-622 831

12 april **Algemene Vergadering AEN** vanaf 11.45u
B Sports - Basiliëkiaan 14, 1082 St-Agatha-Berchem foxint@gmail.com

za 18 april **Diestse Studiekring voor Numismatiek met 2 lezingen en ledenveiling**

Muntstempels van de Kon. Munt - Fran Stroobants
Portretmedailleur Laurent J. Hart - Luc Van Eeckhoudt
Elckerlyczaal - C.C. Begijnhof Diest

za 18 april **MEDEC - Medailles & Eretekens** 12.30-16u
zaal Rugehof - Frans Van Dijkstraat 46, 2100 Deurne
vereniging-medec.be h.j.jacobs@skynet.be 03-6455018

Fleur de Coin

Numismatiek

tel 0032 (0)9 233 31 38
0032 (0)477 55 02 13
info@fleurdecoin.be

Veiling 54 (24/4-4/5) Wierookstr. 35, 9800 Meigem fleurdecoin.eu

za 25 april **Promotie van de Medaille Voorjaarsveiling** 14-17u

EurovolleyCenter - Beneluxlaan 22, 1800 Vilvoorde
luc_vandamme@outlook.com 0478 265202

HJR Fine Arts sprl

Hadrien J. Rambach, expert

Rue du Noyer 282-28
1030 Bruxelles

☎ +33 659 604 736

✉ coinadvisor@yahoo.co.uk

Numismatique

Conseil pour l'achat et la vente
de monnaies antiques d'exception

Glyptique

Étude, achat et vente de pierres gravées
antiques, Renaissance et néoclassiques

Hadrien J. Rambach

Représentant pour la Belgique

MAISON PALOMBO GENÈVE

Prise de dépôts pour vente aux enchères

Cabinet Numismatique Maison Palombo

24 rue de la Cité
1204 Genève (Suisse)

☎ +41 223 109 197

✉ palombo.geneve@gmail.com

Comptoir Marseillais de Bourse

22 la Canebière
13001 Marseille (France)

☎ +33 491 549 394

✉ palombo@wanadoo.fr

Change et Numismatique Toulonnais

28 avenue Jean Moulin
83000 Toulon (France)

☎ +33 494 935 136

✉ comptoirdechange@wanadoo.fr

Jean ELSEN & ses Fils n.v.

VEILING 144 · 14 MAART 2020

ONZE EXPERTEN SCHATTEN GRATIS UW VERZAMELING EN BETERE
MUNTEN DIE WORDEN INGELEVERD VOOR ONZE VEILINGEN.
DE CATALOGUS WORDT IN HEEL DE WERELD VERSTUURD.
OP ONVERKOCHTE LOTEN ZIJN ER GEEN KOSTEN.

Tervurenlaan 65
B-1040 Brussel

Tel: +32-2-734.63.56
Fax: +32-2-735.77.78

info@elsen.eu
www.elsen.eu